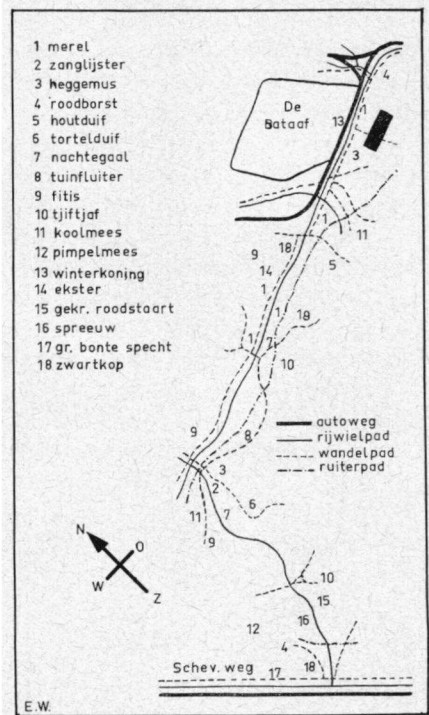

Vogelwaarnemingen in het Scheveningse Bos

Door H. Wanders en zonen

De opwekking van Prof. Dr. L. Tinbergen in zijn boekje „Vogels in hun domein” om de broedvogels te tellen van een bepaald gebied, heeft ons ertoe gebracht dit eens te doen voor een deel van het Scheveningse Bos. Die „ons” zijn behalve ondergetekende zijn twee zonen van resp. 16 en 11 jaar, die van onschatbare betekenis zijn geweest voor het regelmatige bezoek van het te onderzoeken gebied.

Het onderzochte deel is een strook, die zich uitstrekt van de Scheveningse Weg tot aan de Ver-Huëllweg en loopt ongeveer evenwijdig met de Prof. B. M. Teldersweg. Zoals bijgaande schets aangeeft, hebben we een strook bos gekozen aan weerszijden van een fietspad en naastliggend wandelpad, wat het onderzoek zeer eenvoudig maakte, doordat dit gehele gebied gemakkelijk bereikbaar was. De totale lengte van de strook is één km. We hebben deze strook uitverkoren om de volgende redenen:

1. na vele jaren is ons gebleken, dat juist hier veel soorten voorkomen;
2. voor ons gemakkelijk bereikbaar;
3. de onderbegroeiing is hier zeer weelderig en er zijn vrij grote stukken niet doorneden door wandelpaden.

Het bos was na de laatste wereldoorlog bijna geheel vernield. Slechts enkele oude eiken en beuken hebben de oorlog overleefd. Na de oorlog is het bos herbepplant met o.a. populier, esdoorn, els, eik, abeel, acacia en olijfwilg. Tevens is er een dichte middenlaag van rozen, meidoorn, lijsterbes, sneeuwbes, vogelkers, kruipwilg, terwijl de grondlaag vaak zeer dicht is en veel delen hiervan beheerst worden door een begroeiing van brandnetel en fluitekruid.

Bij het vaststellen van het aantal broedgevallen hebben wij ons laten leiden door Dr. L. Tinbergen. Het bepalen van de broedgevallen berust op de volgende feiten:

1. gedurende lange tijd de zingende mannetjes localiseren en op kaartjes de waarnemingen hiervan aantekenen, waardoor na verloop van tijd de territoria duidelijk naar voren springen;
2. het waarnemen van vogels, die met voer naar een bepaalde plaats vliegen;
3. het vinden van nesten, wat bij sommige vogels gemakkelijk gaat, zonder schade aan te richten.

Het grote voordeel van de gevolgde methode is, dat men niet van elk broedgeval het nest behoeft op te sporen. Dit gold zeker in ons geval,

omdat het frequente bezoek van de vele wandelaars met honden en de regelmatige strooptochten van kwajongens toch al zo storend werken op de rust, die de broedvogels zo nodig hebben.

Onze eerste serieuze waarnemingen begonnen op 28 februari 1964. Van 10 maart tot 6 juni hebben we 29 tochten gemaakt en steeds onze waarnemingen in kaart gebracht. Van 6 juni tot half juli volgden nog enkele controletochten op zeer verschillende uren van de dag. De meeste „karteringstochten” werden in de morgenuren gemaakt, terwijl ook de overige uren van de dag niet geheel en al vergeten zijn, waarbij vooral mijn twee zoons zeer actief zijn geweest. De oudste moest namelijk twee keer per dag het pad fietsen om zijn school te bezoeken. Tijdens deze „gedwongen” tochtjes heeft hij zeer veel waarnemingen gedaan, die bevestigden wat we 's morgens in kaart hadden gebracht. Vooral in het late seizoen heeft hij zo veel voerende vogels en jongen gerapporteerd. We zijn nu tot de volgende resultaten gekomen:

Samenvattende tabel

naam:	aantal broedgevallen:	blijvende bezoekers:	tijdelijke bezoekers:
<i>merel</i>	5	<i>groene specht</i>	<i>grasmus</i>
<i>zanglijster</i>	1	<i>boomklever</i>	<i>rietzanger</i>
<i>heggemus</i>	2	<i>fazant</i>	<i>spotvogel</i>
<i>roodborst</i>	2	<i>kauw</i>	<i>buizerd</i>
<i>houtduif</i>	1	<i>boomkruiper</i>	<i>gele kwikstaart</i>
<i>tortelduif</i>	1	<i>groenling</i>	<i>torenvalk</i>
<i>nachtegaal</i>	2	<i>vlaamse gaai</i>	<i>zwarte kraai</i>
<i>tuinfluiter</i>	1	<i>huismus</i>	<i>bosuil</i>
<i>fitis</i>	3	<i>glanskop</i>	<i>ransuil</i>
<i>tjiftjaf</i>	2		<i>koekoek</i>
<i>koolmees</i>	2		<i>staartmees</i>
<i>pimpelmees</i>	1		<i>vink</i>
<i>winterkoning</i>	1		
<i>ekster</i>	1		
<i>gekr. roodstaart</i>	1		
<i>spreeuw</i>	1		
<i>gr. bonte specht</i>	1		
<i>zwartkop</i>	3		

Opm. De plaatsen van de broedgevallen zijn met nummers op het kaartje vermeld.

Hoewel er aanvankelijk verscheidene zingende *zanglijsters* aanwezig waren, hebben we maar één broedgeval met zekerheid kunnen constateren. Het aantal broedende *winterkoninkjes* was ook zeer gering, mogelijk nog een gevolg van de strenge winter. Zeker is nog dat een broedpoging van een *winterkoning* is mislukt door het vernielen van het nest. Een derde broedgeval van de *heggemus* is uitgehaald. Nadat het nest van de *houtduif* twee keer op dezelfde plaats was geplunderd, heeft het derde broedsel succes

gehad, zij het in een iets hogere boom. Zeer veel broedsels van *merels* werden vernield door stropende jongens.

Vermeldenswaard is het succesvolle broedsel van de *grote bonte specht*, die in een oude eik vlak langs de Scheveningse Weg, waar ook de trambaan en een fietspad lopen, vier jongen heeft grootgebracht. Op 30 juni, 's morgens 6 uur heb ik de jongen zien uitvliegen. Een ervan kwam nogal onbeholpen op de rijweg terecht. Ik heb deze waarschijnlijk van een wisse dood gered, door hem te pakken en in het bos tegen een boom te zetten, waar hij toen welgemoed, doch flink schreeuwend tegenop klauterde. Mijn jongste zoon heeft ze nog enige dagen daarna gesignaleerd in gezelschap van de oude.

Op 14 mei hebben we 6 jongen van de *spreeuw* zien uitvliegen, waarna deze met vernieuwde krachten in dezelfde boomholte een nieuw broedsel is begonnen.

Behalve de vermelde broedgevallen zijn er nog verschillende „bezoekers” gesignaleerd.

De *bosuil* is van 15 tot 22 april regelmatig waargenomen in de avonduren.

Op 17 april werden twee ex. gezien en op 15 mei voor het laatst weer een. Aangenomen wordt, dat hij het bos als jachtterrein gebruikte. Van broedpogingen is door ons althans niets waargenomen. Broedde hij misschien elders in de omgeving? In maart werden enkele *ransuilen* gezien.

In het onderzochte gebied zijn behalve de bovengenoemde broedgevallen een aantal vogels regelmatig waargenomen gedurende de gehele periode (in de tabel blijvende bezoekers genoemd).

Ik heb deze soorten niet bij de broedvogels vermeld. Het is echter heel goed mogelijk, dat een of meer van deze vogels elders in het bos, buiten het door ons afgebakende deel, wel hebben gebroed. Van de *boomklever* b.v. zijn er buiten „ons” gebied twee broedgevallen bekend. Bij de gebouwen van De Bataaf” broeden verscheidene *huismussen*.

Elke avond komen er honderden *kauwen* hun slaappleatsen opzoeken in de hoge bomen, die er nog in de buurt van de Scheveningse Weg staan. Herhaaldelijk zijn er een tot vier *groenlingen* gezien, die zich te goed deden aan de zaden van de vele schermbloemigen en composieten.

Als tijdelijke bezoekers zijn de volgende vogels waargenomen (zie ook de tabel): *grasmus* (2x), *rietzanger* (1x), *spotvogel* (1x), *buizerd* (2x), *gele kwikstaart* (1x). De *torenvalk*, die in 1963 in de buurt van Zorgvliet een broedsel met succes heeft grootgebracht, is dit seizoen door ons slechts twee maal waargenomen; een exemplaar op 18 mei en twee exemplaren op 26 juni. De *koekoek* is in tegenstelling tot andere jaren slechts enkele keren gezien, voor het eerst op 18 mei. Kleine groepjes *vincken* werden alleen in het vroege voorjaar geconstateerd. Op 29 juni zwierf er een hele familie *staartmezen* rond; twee volwassen exemplaren met ongeveer 8 jongen. Hebben die misschien elders in het bos gebroed?

Bij het samenstellen van de tabel heb ik mij met opzet beperkt tot de vogels in het bovengenoemde gebied waargenomen. Ongetwijfeld zou de lijst van soorten groter zijn geworden voor het gehele bos.

Dit beperkte onderzoek heeft o.a. aangetoond, dat dit bos met zijn dichte

ondergroei vele mogelijkheden biedt voor de vogelbevolking in de toekomst. Jammer echter dat de zo noodzakelijke rust zo vaak verstoord wordt. Zou dat niet het geval zijn, dan zouden er zeker veel meer soorten hun „broedtenten” in dit bos opslaan.

• *Het adres van de schrijver luidt: H. Wanders en Zonen, v. Weede v. Dijkveldstraat 31, Den Haag.*